

Ton Boot Consequent zijn doet pijn

In het tweede artikel over ploegleiderschap staat Ton Boot centraal. Deze controversiële basketbalcoach heeft vele benamingen, maar 'de kampioenenmaker' is wel het meest treffend. Ton Boot is niet voor niets zeven keer basketbalcoach van het jaar geweest en in 1995 ook nog eens coach van het jaar in België. Hij heeft een aantal kernwaarden hoog in het vaandel: vertrouwen, eerlijkheid, duidelijkheid en consequent zijn. Deze waarden draagt hij zowel als coach als in zijn privé-leven uit en in dit artikel projecteert hij ze op het wielrennen.

Je hoeft maar even met Ton Boot in gesprek te raken om gelijk te merken dat je met een bijzondere persoonlijkheid te maken hebt. Toen ik hem 's nachts om half één interviewde, waren mijn eerste woorden: 'u komt mij bijzonder vertrouwd over'. En dat typeert Ton Boot dan ook. Vertrouwen is zijn persoonlijke drijfveer, het centrale punt van waaruit hij te werk gaat. Ton Boot is iemand met een uitgesproken mening die over alles goed heeft nagedacht.

NOODZAKELIJKE COMPETENTIES

„Het primaire doel van een coach is winnen”, zegt Ton Boot resoluut. „De absolute basis hiervoor is de vertrouwensrelatie tussen de coach en zijn spelers en de spelers onderling. Als die vertrouwensrelatie er niet is, kun je nooit in teamverband presteren. Als trainer moet je in de eerste plaats competent zijn, want anders kunnen de spelers jou niet vertrouwen. Onder competentie versta ik eigenlijk alles: de techniek en tactiek, maar ook de mentale kennis. De intentie moet positief zijn, dus sadisme is uit den boze. Als coach moet je altijd gericht zijn op verbetering van de groep waarmee je werkt. Bescheidenheid hoort hier ook bij. Je moet altijd eerlijk zijn; met eerlijkheid valt niet te sjoemelen. Je bent het of je bent het niet. Westerhof (ex-voorzitter van PSV) zei bijvoorbeeld: 'Een leugentje om bestwil mag'. Hij bepaalt zelf wat bestwil is, dus hij kan altijd liegen. Hij kan beter zeggen: 'Hier wil ik niet over praten'. Dan ben je

wel eerlijk. Je moet duidelijk zijn, dus niet tweeduidig. En daar kunnen heel weinig mensen tegen. Want duidelijkheid is ook tegen een speler zeggen dat hij slecht heeft gepresteerd. Je moet consequent naar je doelstellingen toewerken om de top te halen. Dat kan offers vragen, maar daar moet je ook toe bereid zijn. Ik ben geen type om de vuile was binnen te laten. Iedereen heeft vuile was en die mag ook best naar buiten. Journalisten hebben daar recht op, want zij zorgen mede voor de naamsbekendheid van de sponsor. Zonder journalisten kun je niet, dus zal je ook eerlijk en fair tegen de pers moeten zijn. Als coaches dus zeggen dat je de vuile was binnen moet houden, ben ik het daar absoluut niet mee eens. Als je niet duidelijk bent, krijgt de ander het recht van interpretatie. En dat is juist erg gevaarlijk, want dan gaan mensen verkeerd interpreteren. Als het confidentiële informatie betreft, moet je dat natuurlijk wel voor je houden. Als iemand bijvoorbeeld problemen met zijn seksleven heeft, ga je dat als coach niet aan de grote klok hangen. Er zijn dus altijd zaken die je wel voor jezelf houdt.”

TEAMBUILDING

Ton Boot is expert in het smeden van collectieven. „Het teamverband prevaleert in zijn totaliteit bij mij. Maar veel mensen denken alleen maar aan hun eigen belang, dus de ideale situatie zul je nooit bereiken. Dan kijk ik naar de ondergrens: wat is nog net acceptabel en wat niet? Je hoeft je als speler niet

weg te cijferen als een robot, want je hebt je eigen identiteit binnen het team. Het is goed om een eigen mening te hebben en die ook uit te dragen. Maar op de solotoer gaan om andere redenen dan het teambelang, is verwerpelijk. Als coach moet je deze uitwas van het individualisme corrigeren. In een teamsport kunnen mensen zich gaan verschuilen. Daar moet je als coach een neus voor hebben om dat te signaleren. En wat hij ziet is waar, want je gaat er niet eindeloos over discussiëren. Je zit tenslotte niet in een rechtzaal. Je moet het herkennen en aan de kaak stellen. En natuurlijk de mensen overtuigen. Dat kost veel tijd, want het zijn heel andere normen en waarden dan ze ooit hebben meegeemaakt. Ik geef ze daar de tijd voor. En op een gegeven moment nemen ze de beslissing: de coach heeft gelijk en ik vertrouw hem. Dan is het goed. Soms is zo'n speler hardleers. Dan praat ik er een tweede keer mee en de derde keer zeg ik: je sodemietert maar op, want je hebt het niet begrepen. Overigens is ook bij het wielrennen teambuilding van groot belang. Het succes van een wielerploeg als Skil-Shimano is hierdoor te verklaren: men gaat er voor elkaar door het vuur en dan zie je ook direct resultaten. Ik doe nooit een beroep op de sociale controle van de groep, want die sociale controle is er niet. Iedereen in een ploeg heeft boter op zijn hoofd. De spelers zijn niet kritisch (genoeg) naar elkaar. Men is alleen maar kritisch naar de coach. Het is trouwens ook heel moeilijk om iemand

WIE IS TON BOOT?

Leeftijd: 66 jaar
Geboren: Amsterdam
Interlands als speler: 148 caps
Nederlands kampioen als trainer met:
Nashua Den Bosch: 1979 - 1980 - 1983 - 1984
Noordkop Den Helder: 1989 - 1990 - 1991 - 1992
Ricoh Astronauts: 1999 - 2000 - 2001 - 2002
MPC Capitals: 2004
Belgisch kampioen met:
Sunair Oostende: 1995 - 1996
Nederlandse Beker met:
Commodore Den Helder: 1992
Ricoh Astronauts: 1999
Belgische Beker met:
Sunair Oostende: 1995 - 1997
Basketbalcoach v/h Jaar in Nederland: 1979 - 1980 - 1983 - 1986 - 1987 - 1993 - 2001
Basketbalcoach v/h Jaar in België: 1995
Coach van het Jaar 2004 (NOC*NSF)
Lid van verdienste NBB
Auteur van het boek 'OverWinnen', met columns over gebeurtenissen in de sportwereld

te corrigeren, want dan moet je heel stevig in je schoenen staan en dat is niet voor iedereen weggelegd. Daar moet je wel een leiderstype voor zijn. Ook moet je zelf het goede voorbeeld geven. Als je dat niet doet, kun je ook niet iemand corrigeren. Iemand die dat wel zou kunnen is bijvoorbeeld Michael Boogerd. Hij stond er als coureur altijd en overal. Was serieus met zijn sport bezig. Ook Armstrong is zo'n persoon. Het succes van een ploegleider is natuurlijk afhankelijk van zijn materiaal, dus van de spelers die in het veld staan. De keuze van de spelers is een belangrijk aspect om succes te hebben. Je selecteert niet alleen spelers om hun technische en tactische kwaliteiten. Je zult ze ook moeten selecteren op mentale kwaliteiten: het willen winnen, fanatiek zijn, bereid zijn om de consequenties uit het beoefenen van topsport trekken. Dit soort kwaliteiten is erg belangrijk, want uiteindelijk wordt in de top het verschil gemaakt door mentale kwaliteiten, ervan uitgaand dat ze technisch en tactisch allemaal ongeveer even goed zijn. Dat is tevens het probleem, want je leert mensen pas écht kennen als je intensief met ze omgaat. Selectie is altijd een onzekere factor. Basket- en wielerveden kun je nog redelijk verbeteren, maar je weet niet hoe ze werkelijk zijn. Ook niet door een gesprek. Ze kunnen wel zeggen dat ze ervoor gaan en dat ze er alles voor over hebben, maar het is een uitzondering als dat ook werkelijk gebeurt. De belangrijkste vraag voor de coach is dan ook: zijn de mentale kwaliteiten in positieve zin veranderbaar? Kunnen de spelers in het heetst van de strijd tot het uiterste gaan? Kunnen ze moeilijke momenten overwinnen? Mijn ervaring is dat maar heel weinig mensen daartoe in staat zijn."

INTRINSIEK MOTIVEREN

"Ik wil dat mijn spelers intrinsiek gemotiveerd zijn. In beginsel zijn ze dat niet, zeker niet de teamsporters. Die houden er van om een showtje op te voeren. Het motiveren van spelers bestaat niet alleen uit cognitieve aspecten. Je verandert ook het denken van de sporter, de intrinsieke motivatie. Als spelers intrinsiek zijn gemotiveerd, hoeft je ze nooit meer te motiveren. Er zijn momenten in de training dat ze niet intrinsiek gemotiveerd zijn. Die momenten pak je dan op als coach. Het wordt dan heel praktisch. En dan ga je leren, waarom wil ik niet? Ik ben een tegenstander van de omschrijving: de coach als motivator. Het moet uit de mensen zelf komen. Als je ze dat kunt leren, ben je heel opvoedkundig bezig. Als ik met jonge spelers praat over

doelstellingen om de top te halen, zijn het voor hen meestal nog loze woorden. Ze moeten eerst nog over zichzelf gaan nadenken. En dat moeten de meeste op die leeftijd nog leren. Ik ben een coach met heel eigen methoden. Mijn trainingsgroep is een gesloten systeem. Die scherm ik af van de buitenwereld om de groepsprocessen goed te kunnen beheersen en te controleren. Alles wat in het systeem komt, gaat via mij. En alles wat uit het systeem gaat, gaat ook via mij. Ik heb altijd strikte afspraken gemaakt. Waar ik geen vat op heb is als ze buiten het systeem (mijn organisatie) gaan. In mijn systeem, met mijn normen en waarden, heb ik vat op het geheel. Dit zijn andere normen en waarden dan in de buitenwereld gehanteerd worden. Dat zijn soms tegengestelde werelden. In de buitenwereld wordt gelogen, in de buitenwereld is men niet consequent, in de buitenwereld is alles onduidelijk, in de buitenwereld is men incompetent. Dat is dus een verwarrende situatie. Die maak je in het begin mee met zo'n groep. Eigenlijk ben je bezig om de spelers een realistisch zelfbeeld te geven. Pas dan kunnen ze zich verbeteren. Meestal is dit zelfbeeld positiever dan dat het in werke-

lijkheid is. Het heeft een functie. Stel je voor dat het zelfbeeld altijd negatief is. Dan wordt je een pessimist. En als het positiever is, ervaart je omgeving dat ook zo. Maar als je echt wil verbeteren, kun je niet van een onwerkelijke situatie uitgaan. Als coach tast je het zelfbeeld van de spelers aan. Dat zorgt voor verwarring. Ze vragen zich wel eens af: 'kan ik nog wel iets?' Maar mijn intentie is om ze een goed zelfbeeld te laten krijgen en ze daardoor te verbeteren. Er komt dan een beter mens uit. Dit leerproces is vaak zeer ingrijpend.

(Zelf)kritiek is mijns inziens altijd positief. Wat er achter die kritiek moet schuilen, is natuurlijk: 'jongen, ik wil jou verbeteren'. Criteria om op juiste wijze kritiek te geven zijn: is het waar of is het niet waar? Is de kritiek positief? Veel kritiek wordt bestempeld als onmenselijk. Maar meestal komt dat omdat men de waarheid niet onder ogen kan of wil zien. Als ik vroeger op een persconferentie een wedstrijd van mijn ploeg evalueerde, nam ik geen blad voor de mond. Als ik ontevreden was over de inbreng van spelers, noemde ik ze met naam en toenaam. Dan hoorde ik achteraf reacties van ach, moet dat nou.. Ik doe dat zo mak-

Tekst: Kees van Niekerk

Foto's: ANP Photo

Ton Boot gaat in 2004 op de schouders van zijn ploeg MPC Capitals uit Groningen. Hij is in Den Bosch met zijn ploeg kampioen van Nederland geworden door Tulip Den Bosch te verslaan in het zesde finaleduel om de landstitel.

kelijk omdat ik de intentie heb om ze te verbeteren. Het enige criterium is: is het waar of is het niet waar. De waarheid is wat ik de waarheid vind. Je moet in die dingen ook praktisch zijn, dan is het tenminste duidelijk. Iedereen zegt dat hij de waarheid belangrijk vindt. Is alles wat een Lefevere zegt, eigenlijk wel waar? Hij moet toch ook van die doping in zijn ploeg hebben afgeweten? Hij heeft het altijd ontkend. Je leert iemand pas kennen als hij de onwaarheid spreekt en niet als hij de waarheid spreekt. En dat is dan nu het geval. Ik wil alleen maar zeggen, iedereen spreekt zogenaamd de waarheid..."

NEGATIEVE KRITIEK

„Mijn omgeving heeft mij erop attent gemaakt dat op websites soms negatieve berichten van anti-Boot-fans staan. Ik bekijk nooit websites en lees nooit krantenartikels over mezelf. Ook dit artikel zal ik niet lezen. Dat is een soort zelfbescherming. Het is niet goed om te weten welke beelden er over je in omloop zijn. Ik heb veel succes gehad, dus de meeste artikelen over mij zullen wel succesverhalen zijn. Die lees ik dus ook niet. Daar moet je dan ook consequent in zijn, vind ik. Als je veel successen behaalt, zullen er altijd mensen jaloers zijn. Die mensen zijn er nu eenmaal en moet je je daar dan druk over maken? Die mensen doen me helemaal niets. Ik neem ze niet serieus. Het zijn hele laffe mensen, want ze schrijven het alleen maar op een website. En vaak nog anoniem ook. Maar ze durven het na een training niet recht in mijn gezicht te zeggen. Dat zegt meer over hen dan over mij. Iedereen heeft zo zijn vijanden. Dat gebeurt nu eenmaal. Ik kan er niet mee zitten. Ik ben wel een groot voorstander van zelfreflectie. Je moet je een heel leven lang blijven ontwikkelen en professionaliseren. Zelfontplooiing is het hoogste niveau van de theorie van Maslov. Ik pas het in de praktijk toe. Ik ben de

enige coach ter wereld, in welke sport dan ook, die gemiddeld elke drie jaar een sabbatical neemt. Ik ben er nu al gedurende zes of zeven periodes een korte tijd uitgestapt. Uit vrije wil wel! Veel coaches nemen ook wel eens een rustperiode, maar dat is omdat ze dan zijn ontslagen. Ik probeer me in deze sabbatical zelf te ontwikkelen. Met het denken erover creëer ik nieuwe kennis. Je kunt alleen nieuwe kennis creëren als je ervaring hebt. Je kunt je afvragen: wie coacht de coach? Dat kan-ie alleen maar zelf doen. Maar dan moet je wel kritisch op jezelf zijn. Veel coaches en ploegleiders beginnen niet snel aan een sabbatical, want als ze er een jaar tussenuit zijn, hebben ze niet de zekerheid om daarna weer aan de bak te komen. Dat is angst. En als een mens angst heeft, kan hij niet leven. Angst is een grote zwakte. Als ik niet meer aan de bak zou komen in het basketball, dan ga ik andere dingen doen. Een mens kan heel veel. Angst ken ik niet. Dat kan ook te maken hebben omdat ik onafhankelijk ben. Ik ben getrouwd en heb dochters, maar als ik coach ben, woon ik op mijzelf. Mijn vrouw en kinderen wonen in Schoorl en hebben dat van mij geaccepteerd. Ik ben eenzaam, maar dat wil niet zeggen dat ik ongelukkig ben. Dit is voor iedereen de meest praktische oplossing. Als je verloren hebt, kan je je humeur niet steeds op je gezin afreageren. Dit is de meest ideale modus en sluit precies aan op hoe ik denk over onafhankelijkheid. Dit is mijn leven en ik wil me niet laten afleiden door dingen die niet goed zijn. Daar moet je je voor afsluiten. Je gaat als coach voor het resultaat. Dit heeft dus ook met mijn kernwaarde van consequent zijn te maken, zowel voor mijn professie als basketbalcoach als voor mijn privé-leven. Nogmaals, ik probeer zoveel mogelijk de uiterste consequenties uit mijn leven te trekken. Dat is soms leuk, maar soms ook niet..."

DOSSIER PLOEGLEIDERS

Na het inleidende eerste artikel in WM1 is dit tweede artikel een interview met kampioenmaker en basketbalcoach Ton Boot. Er worden parallellen getrokken tussen het wielrennen en andere sporten, zoals in dit geval basketbal. Het derde artikel is een interview met Han Vaanhold vroeger ploegleider bij onder meer Giant en Löwik en tegenwoordig actief bij Piels. De Achterhoecker geeft daarin zijn mening over de kwaliteit van zijn eigen competenties, die we hebben gelegd langs de meetlat van onze wielerscan. In het vierde en laatste artikel zal de 'Godfather' van het wielrennen, Patrick Lefevere, worden geïnterviewd. Deze allerm minst bescheiden ploegleider van het succesvolle QuickStep-Innergetic heeft de wereldkampioenen als Tom Boonen en Paolo Bettini onder zijn hoede. Net als Han Vaanhold doet ook hij uit de doeken hoe het met zijn competenties is gesteld. Het siert de Belgische ploegleider dat hij zonder voorwaarden onmiddellijk zijn fiat gaf om aan deze wielerscan mee te werken. Zelfverzekerdheid kan hem als een van zijn competenties zeker niet ontzegd worden!